

N:o 7.

Ank. till Riksd. kansli den 8 april 1904, kl. 2 e. m.

*Första Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5
i anledning af motioner rörande förbud mot utskänkning
af öl å lägerplatser samt kasern- m. fl. områden.*

Uti särskilda inom Andra Kammarerna väckta motioner n:o 12, 209 och 215 hafva dels herrar *J. W. Bengtsson* i Häradsköp och *C. Johansson* i Aflösa hemställt, »att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes meddela förbud mot all utskänkning af öl å lägerplatser och kasernområden», dels ock herr *John Olsson* i Stockholm föreslagit, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes meddela förbud mot all utskänkning af öl å flottans och kustartilleriets förläggningsorter samt under marinförvaltningen hörande fabriksområden, äfvensom inom områden tillhörande fabriker, som lyda under arméförvaltningen».

Sedan dessa motioner blifvit för förberedande behandling öfverlämnade till Andra Kammarens andra tillfälliga utskott, har detta utskott uti afgifvet utlåtande meddelat redogörelser för innehållet af motionerna, för hvad som beträffande utskänkning af maltdrycker inom ifrågavarande områden förekommit vid 1900, 1901 och 1902 års riksdagar, för de af Kungl. Maj:t i anledning af sistnämnda års Riksdags skrifvelse i kommandoväg utfärdade bestämmelser, för frågans behandling vid 1903 års riksdag och för den skrifvelse, som samma års kyrkomöte till Kungl. Maj:t aflåtit i detta ämne.

Efter dessa redogörelser, hvilka icke torde behöfva här upprepas, anför samma utskott följande:

Att borttagandet af ölskänkningen från lägerplatser och kasernområden utgör ett allvarligt önskemål och ett bestämdt kraf af en

öfverväldigande folkopinion inom vårt land, därom kan, enligt utskottets förmenande, intet tvifvel råda efter de starka, för att icke säga enhälliga, meningsyttringar, som gång efter annan afgifvits till förmån för denna synnerligen viktiga reform. Dess trängande beskaffenhet lär ej heller tåla något uppskof, om icke det rådande missnöjet med den nuvarande ordningen skall öfvergå på själfva försvarssaken — en fara, för hvilken äfven de skäl emot reformen, som från några håll framförts, borde böja sig.

Ett ytterligare stöd för ölets fullständiga bannlysning från lägerplatserna måste vidare anses ligga däri, att den värnpliktiga ungdomen själf flestades med alltjämt ökad styrka begärt borttagande af den frestelse, som de funnit ligga i ölets befintlighet i marketenterierna. Då ynglingarna själfva såväl som de äldre soldaterna sålunda bekänna sin svaghet och yrka på frestelsens aflägsnande, synes det vara de militära myndigheternas plikt att, äfven om vissa skäl kunna anföras däremot, tillmötesgå de välgrundade önskingar, som framkommit från de närmast intresserade likasom från dessas målsmän.

Från militärt håll har stundom gjorts den invändningen mot reformen, att ölets borttagande från marketenterierna skulle komma att medföra en ökning af fylleriförseelserna, enär beväringssynglingarna i sådant fall lätt förleddes att berusa sig, då de på permission befinna sig utom lägerplatsen. Men oafsedt, att de kommunala myndigheterna sannolikt på de flesta ställen åtminstone på landsbygden äga medel i sin hand att hindra ölutskänkingen i närheten af sådan plats, vore dock, enligt utskottets mening, en dylik till äfventyrs i början inträffande ökning af fylleriförseelser i själfva verket äfven i städerna mer skenbar än verklig. Ty med den nuvarande ordningen kommer — företrädesvis i de fall, då marketenteriet är beläget inom kasernområde — den *verkliga* siffran af fylleriförseelser icke i dagen. Den döljer sig i större eller mindre grad bakom marketenteriernas och kasernernas kulisser. Men sådant är för visso farligare, än om de ifrågavarande öfverträdelserna komma i öppen dag och blifva bestraffade, låt vara att detta till en början på garnisonsorter sker i ett något större antal fall än för närvarande.

En annan invändning, som från samma håll gjorts gällande emot ett fullständigt förbud mot ölutskänking, särskildt å lägerplatserna, är den, att därigenom skulle i stället insmugglandet af spirituosa genom den civila befolkningen, som besöker lägren, främjas och ökas. Denna invändning må i viss mån anses berättigad. Det är dock att märka, att dylik insmuggling i de allra flesta fall afser brännvin eller annan

starkare spirituosa, enär det naturligen möter större svårigheter att in-smuggla öl i mera betydande kvantiteter. Därtill kommer, att olofligt införande af spritdrycker bland manskapet tyvärr redan nu, oaktadt tillgången till öl å marketenterierna, säkerligen ganska ofta äger rum. Utskottet håller fördenskull före, att därest gällande lagbestämmelser icke skulle lämna medel i händerna på vederbörande kommunala myndigheter att förhindra dylikt, så bör man på lagstiftningens väg söka råda bot på sådana missförhållanden. Och skulle ingenting annat hjälpa, borde ju den utvägen finnas, att de militära myndigheterna genom ett noggrannare öfvervakande af de civila personer, som besöka lägerplatserna, i sista hand genom dessa personers visiterande, förekomma ifrågavarande in-smuggling. Utskottet anser således, att nu omförmälda invändning icke bör tillmätas någon afgörande betydelse.

I hufvudsak samma skäl, som anförts för ölutskänkningens borttagande från kaserner och lägerplatser, gälla naturligen äfven i fråga om förbud mot försäljning af öl vid flottans och kustartilleriets marketentier. Förbudet synes här så mycket lättare kunna åstadkommas, som vederbörande militära myndigheter vid dessa vapenslag i det hela ställt sig afgjortd välvilliga till tanken på ett fullständigt borttagande af ölutskänkingen vid dess marketentier.

Hvad beträffar under armé- och marinförvaltningen lydande fabriksområden, vore det utan tvifvel principiellt riktigt att utsträcka förbudet mot ölförsäljning jämväl till dessa platser. Redan när frågan behandlades i Andra Kammaren vid 1903 års riksdag, framhölls det, att förbudet mot ölförsäljning, för att blifva fullt verksamt, borde utsträckas jämväl till fabriksområden, hörande under armén och flottan, enär det — enligt hvad vid debatten sistlidet år rörande detta ärende inom Andra Kammaren uppgafs — inträffat, att, då förbud utfärdats mot försäljning af öl och porter till trupp på in- och utryckningsdagar, manskapet i stället vänt sig till ett strax intill kasernområdet varande marketenteri för personalen vid en fabrik, som lyder under marinförvaltningen, hvarigenom konsumtionen ökats i så afsevärd grad, att daglöjtnanten funnit sig föranlåten att utanför fabriksmarketenteriet utsätta poster med åliggande att hindra beväringmännen att besöka detsamma. Ölhandeln vid detta marketenteri hade icke afskaffats, oaktadt arbetspersonalen vid fabriken gjort framställning till styresmannen därom.

Utskottet har emellertid från vederbörande myndigheter inhämtat, att ölutskänking nu förekommer endast från ett enda marketenteri, beläget å fabriksområde, lydande under armé- eller marinförvaltningen,

nämligen å fabriken vid Marieberg, och å detta marketenteri endast i högst obetydlig utsträckning. Vid samtliga öfriga arméns och flottans fabriker eller verkstäder förekommer ingen ölförsäljning. Under sådana förhållanden synes det icke vara af omständigheterna påkalladt, att Riksdagen hos Kungl. Maj:t särskildt begär förbudets utsträckning äfven till dessa platser. Skulle det därstädes visa sig behöfligt, torde Kungl. Maj:t i allt fall komma att vidtaga de åtgärder, som befinnas vara erforderliga.

Utskottet, som i öfrigt finner den af motionärerna begärda reformen i hög grad behjärtansvärd samt hyser den förvissning, att ölförsäljningens borttagande från såväl arméns som flottans förläggingsområden skall komma att medföra i öfvervägande grad lyckliga följder, får fördenskull hemställa, att de i ämnet väckta motionerna må på det sätt bifallas,

att Andra Kammaren för sin del måtte besluta, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes meddela förbud mot all utskänkning af öl å arméns lägerplatser äfvensom inom arméns och flottans samt kustartilleriets kasernområden.

Andra Kammaren godkände detta dess utskotts utlåtande, hvarefter ärendet blifvit af Första Kammaren hänvisadt till dess första tillfälliga utskott.

Utskottet, som tagit detta ärende i sorgfälligt öfvervägande, anser sig väl hafva anledning antaga, att tillämpningen af förutnämnda i kommandoväg utfärdade bestämmelser tillsammans med det ständigt fortgående uppfostrande nykterhetsarbetet medfört och fortfarande skall medföra så goda verkningar, att ytterligare åtgärder ensamt för främjande af nykterhet bland värnpliktigt och stamanställt manskap under vapenöfningarna knappast kunna vara oundgängligen nödiga. Icke heller förbiser utskottet, att ovillkorligt förbud mot utskänkning icke blott af vin och porter, utan nu äfven af öl kan för åtskilliga af manskapet medföra en för nykterhetens skull ej alldeles nödvändig försakelse, som kan vålla dem obehag. Men det ifrågasatta förbudet bör enligt utskottets uppfattning betraktas äfven från en annan synpunkt än nykterhetens. Öltillverkningens storartade utveckling och den hand

i hand därmed fortgående stegringen af ölkonsumtionen böra visserligen icke obetingadt fördömas. Dock torde ur national-hushållningssynpunkt vara särdeles önskvärdt, att dagligt användande af öl icke intränger i alla hem inom vårt land, fattiga såväl som rika, samt där tillkämpar sig ett sådant herravälde, att ölet blifver för hela vårt folk en verklig nödvändighetsvara. Ännu äro de fleste värnpliktige, såsom i den förstnämnda motionen antydes, utgångne från hem, där öl alldeles icke användes eller åtminstone ingalunda blifvit infördt till dagligt bruk. Därigenom att öl utskänkes å lägerplatser och inom kasernområden blifva emellertid desse värnpliktige lätt under de numera långvariga vapenöfningarna förledda att, låt vara måttligt, dagligen förtära öl och såmedelst förvärfva en dem hela lifvet följande vana, som, äfven om densamma ej blifver fördärfbringande, likväl medför utgifter, hvilka kunde sparas för nyttigare ändamål.

Med hänsyn härtill och på grund af hvad Andra Kammarens utskott anført, får Första Kammarens utskott, — som lika med sistlidet års utskott anser de oupphörligt och från allt flera håll återkommande yrkandena i motionernas syfte vara uppburna af en så allmän opinion, att de icke böra af Första Kammarerna lämnas obeaktade —, hemställa,

att Första Kammarerna måtte för sin del biträda
Andra Kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 8 april 1904.

På utskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.
